

Katehizam revolucionara

Sergej Nečajev

1871

*Napisan i objavljen leta 1869. godine u Ženevi i prvobitno bez naslova, ovaj dokument je dobio oznaku **Katehizam revolucionara** tokom suđenja nečajevcima iz 1871. godine. Kružok S. G. Nečajeva (1847-1882), sina pripadnika građanstva iz unutrašnjosti, nastao je u Petrogradu krajem 1868. godine u atmosferi studentskih nemira, kada je ponovo aktivirana revolucionarna ilegala pokušala da se osveti za slom koji je pretrpela nakon pucnja Karakozova.*

Od 1869. godine Nečajev živi u inostranstvu, zbližava se sa M. A. Bakunjinom i N. P. Ogarjovim i učestvuje u izdavanju čitavog niza proklamacija.

*Jedna iz tog niza, **Katehizam revolucionara** nastaje kao plod udruženog rada, a sadrži ne samo ideje Nečajeva, već i Bakunjina i P. N. Tkačova, koji drže osnovni položaj „revolucionarnog makijavelizma“. U **Katehizmu** je po prvi put bio formulisan program terorističke aktivnosti širih razmera. Revolucionarna praksa Nečajeva dobila je izraz u organizaciji **Народная расправа** („Narodna odmazda“, jesen 1869, Moskva). Ubistvo jednog člana organizacije, studenta Ivanova, po naredbi njenog rukovodioca, dovelo je do sudskog procesa protiv nečajevaca, koji je naišao na veliki odjek u ruskom društvu.*

Odnos revolucionara prema sebi samome

1. Revolucionar je čovek proklet. On nema ni svojih zanimanja, ni svojih poslova, ni osećanja, ni ljubavi, ni poseda, čak niti imena. Celo je njegovo biće zaokupljeno jednim jedinim zanimanjem, jednom mišlju, jednom strašću – revolucijom.

2. U dubini tog bića on je ne samo na rečima, već i na delima pokidao svaku vezu sa građanskim poretkom, sa čitavim civilizovanim svetom i svim zakonima, pravilima ponašanja, sveprihvaćenim normama i moralom ovoga sveta. Taj je svet za njega nemilosrdni neprijatelj, a ako i dalje živi u njemu, to je samo zato da bi mu što više mogao nauditi.

3. Revolucionar prezire svako doktrinarstvo, odriče se mirnodopske nauke i ostavlja je budućim pokoljenjima. On poznaje samo jednu nauku, nauku rušenja. Samo i jedino zbog toga on danas izučava mehaniku, fiziku, hemiju, eventualno medicinu. Zbog toga on dan i noć izučava živu nauku ljudi, njihovih karaktera, položaja i svih prilika aktuelnog društvenog ustrojstva, u svim mogućim slojevima. Cilj je samo jedan – što skorije i što potpunije rušenje tog gnusnog ustrojstva.

4. Javno mnjenje on prezire. On prezire i mrzi današnji društveni moral u svim njegovim pobudama i pojavama. Za njega je moralno sve što pomaže pobjedu revolucije. (Sve što se preči na tom putu nemoralno je i zločinački)

5. Revolucionar je čovek proklet. Nemilosrdan prema državi i uopšte prema celom staleškom društvu, ni sam ne treba da za sebe očekuje ikakvu milost s njihove strane. Između njega i njih vodi se ponekad tajna, ponekad javna neprekidna i nepomirljiva borba na život i smrt. On svakodnevno mora biti gotov da pogine. On mora da se navikne da trpi mučenje.

6. Surov prema sebi, on mora biti surov i prema drugima. Sva nežna i raznežujuća osećanja rodbinskih odnosa, druženja, ljubavi, zahvalnosti, čak i same časti, treba da u njemu budu ugušena jednom jedinom hladnom strašću revolucionarnog dela. Za njega postoji samo jedan užitak, jedna uteha, jedna nagrada i zadovoljstvo – uspeh revolucije. Noću i danju u njemu mora živeti jedna misao, jedan cilj – nemilosrdno rušenje. Težeći hladnokrvno i neumorno tom cilju, on treba da je i sam uvek spreman da umre i sopstvenim rukama umori sve što ometa njegovo postizanje.

7. Priroda pravog revolucionara isključuje svaki romantizam, svaku sentimentalnost, zanos i oduševljenje. Ona čak isključuje ličnu mržnju i osvetu. Revolucionarnu strast, koja je za njega

postala neprekidna i svakodnevna, on treba da združi sa hladnim proračunom. Uvek i svuda on treba da bude ne ono čemu ga vodi lična sklonost, već ono što mu nalaže opšti interes revolucije.

Odnos revolucionara prema drugovima po revoluciji

8. Drug i drag prijatelj revolucionaru može biti samo čovek koji na delu pokaže da je i sam takav revolucionar. Mera druženja, odanosti i drugih obaveza u odnosu sa takvim drugom određuje se isključivo stepenom koristi u poslu sverušiteljske praktične revolucije.

9. O solidarnosti revolucionara ne treba trošiti reči. U njoj je sva snaga revolucionarnog dela. Drugovi-revolucionari, na istom stupnju revolucionarnog poimanja i strasti, treba da, ukoliko je to moguće, sva krupna pitanja razmatraju zajedno i rešavaju ih jednodušno. U sprovođenju tako usvojenog plana svako, po mogućnosti, treba da računa isključivo na sebe. U rušiteljskim akcijama svako treba da dela sam, a da savetu i pomoći drugova pribegne samo onda kada je to nužno za uspeh.

10. Svaki drug treba da pri ruci ima nekoliko revolucionara drugog i trećeg reda, to će reći, ljudi nedovoljno posvećenih. Na njih treba da gleda kao na deo društvenog kapitala koji mu je stavljen na raspolaganje. On treba da ekonomično troši svoj deo kapitala, vodeći računa da iz njega uvek izvuče najveću korist. Sebe smatra kapitalom koji je osuđen na trošenje u svrhu revolucionarne pobeđe, isključivo kapitalom kojim samo i isključivo on, bez pristanka celog društva potpuno posvećenih, ne može raspolagati.

11. Kada treba da odluči da li da izbavi nekog druga koga je zadesila nesreća, revolucionar ne treba da se vodi ličnim osećanjima, već jedino time koliku će korist od toga imati revolucija. Zato on mora da izvaga korist od druga s jedne strane, i arčenje revolucionarne snage sa druge, pa onako kako vaga preteži treba i da odluči.

12. O prijemu novog člana, koji se dokazao na delu a ne na rečima, može se odlučivati isključivo jednodušno.

Odnos revolucionara prema društvu

13. Revolucionar stupa u svet državnosti, staleža i takozvane civilizacije i u njemu živi jedino s ciljem njegovog što potpunijeg i skorijeg rušenja. On nije revolucionar ako u tom svetu postoji nešto za čim žali, ako se može zaustaviti pred istrebljenjem stanja, odnosa ili nekog čoveka iz tog sveta iz kojeg svi i sve treba da mu bude mrsko. Tim gore po njega ako u njemu ima rodbinske, prijateljske ili ljubave veze – on nije revolucionar ako mu one mogu zaustaviti ruku.

14. U cilju nemilosrdnog rušenja revolucionar može, a često puta i mora živeti u društvu i izdavati se za nešto drugo. Revolucionari moraju da se uvuku svuda, u sve slojeve, više i srednje, u dućan, crkvu, spahijski dom, u svet birokratski i vojni, u književnost, u Treće odeljenje, pa čak i u Zimski dvorac.

15. Čitavo to gnusno društvo valja razdeliti na nekoliko kategorija. Prva kategorija jeste kategorija onih koji su neodložno osuđeni na smrt. Na našem Društvu je da sačini spisak tako osuđenih, redom na osnovu njihove štetnosti po uspeh revolucije, kako bi prvi sa spiska bili uklonjeni pre ostalih.

16. Prilikom sastavljanja takvog spiska i ustanovljivanja gorepomenutog redosleda nipošto se ne treba voditi ličnim zlodelom čoveka, čak ni mržnjom koju on pobuđuje u našem Društvu ili narodu. Štaviše, to zlodelo i ta mržnja mogu donekle biti od koristi, jer pomažu buđenje narodnog ustanka. Treba se voditi pukom koristi po revoluciju koja bi trebalo da proizide iz njegove smrti. Dakle, prvenstveno bi trebalo istrebiti ljude od naročite važnosti za revolucionarnu organizaciju, kao i one čija bi iznenadna i nasilna smrt vladi mogla najviše uliti strah te, lišivši je njenih najumnijih i najposobnijih radnika, uzdrmati njenu snagu.

17. Druga kategorija bi trebalo da se sastoji upravo od onih kojima je dat samo privremen život, ne bi li nizom zverskih postupaka narod doveli do neizbežne bune.

18. Trećoj kategoriji pripada mnoštvo skotova ili ljudi na visokim položajima koje ne krase ni naročito um ni energija, ali koji od svog položaja uživaju bogatstvo, veze, uticaj i silu. Treba ih izrabljivati na sve moguće načine: uvezati ih, zbiti u jednu gomilu i, eventualno ovladavši njihovim prljavim tajnama, načiniti od njih svoje robove. Njihova moć, veze, bogatstvo i sila tako postaju neiscrpna riznica i snažna potpora za razne revolucionarne poduhvate.

19. Četvrta kategorija sastoji se od državnih častoljubaca i liberala raznih fela. S njima se može kovati zavera po njihovom programu, pretvarajući se da ih slepo sledite, a u stvarnosti ih šćepati, ovladati njihovim tajnama i iskompromitovati ih do krajnje granice tako da im povratka ne bude, te upravo njihovim rukama izazvati nemir u državi.

20. U petoj kategoriji su doktrinari, zaverenici iz praznoglagoljavih kružoka i revolucionari na papiru. Njih treba stalno gurati i vući napred, u zamršene praktične vežbe čiji će rezultat biti smrt bez traga većine i prava revolucionarna produktivnost manjine.

21. Šesta, vrlo značajna kategorija jesu žene, koje treba podeliti u tri glavne klase. Prve su prazne, besmislene i bezosećajne, koje mogu poslužiti kao muškarci iz treće i četvrte kategorije. Druge su plahovite, posvećene i sposobne, ali ne i naše, s obzirom da nisu doradile do faktičkog revolucionarnog poimanja koje je istinski lišeno praznih reči. Njih treba koristiti kao muškarce iz pete kategorije. Konačno, imamo žene koje su potpuno naše, to jest one koje su u potpunosti usvojile naš program. One su naši drugovi. Dužni smo da na njih gledamo kao na svoje najdragocenije blago bez čije pomoći ne bi nikako mogli da pomislimo.

Odnos našeg Društva prema narodu

22. Naše Društvo nema drugi cilj do potpunog oslobođenja i sreće naroda, to jest sveta fizičkih radnika. Ipak, ubeđeno da je to oslobođenje i dostizanje te sreće moguće jedino putem sveuništavajuće narodne revolucije, naše Društvo će svom snagom i sredstvima pomagati razvitak i izdvajanje onih nesreća i zala koja bi konačno trebalo da narod izvedu iz strpljenja i podstaknu ga na opšti ustanak.

23. Pod narodnom revolucijom naše Društvo ne podrazumeva uređeni pokret udešen po klasičnom zapadnom obrascu – pokret koji se, vazda ustuknuvši pred vlasništvom i tradicijama društvenih ustrojstava takozvane civilizacije i morala, dosad ograničavao na to da jedan politički oblik zameni drugim i koji je težio da ustanovi takozvanu revolucionarnu državu. Spasonosna za narod može biti jedino revolucija koja će u korenu saseći svaku državnost i istrebiti svaku državnu tradiciju, poredak i klasu u Rusiji.

24. Naše Društvo stoga ne teži da narodu nametne neku organizaciju odozgo. Nesumnjivo, buduća organizacija razviće se iz narodnog pokreta i života. No, to je na budućim pokoljenjima. Na nama je da strastveno, potpuno, sveopšte i nemilosrdno rušimo.

25. Dakle, zbliživši se sa narodom, mi moramo da se združimo sa onim elementima narodnog života koji od vremena nastajanja moskovske državne sile nisu prestali da se bune, i to ne na rečima nego na delu, protiv svega što je neposredno ili posredno povezano sa državom; protiv plemstva, protiv birokratije, protiv popova, protiv trgovačkog sveta i protiv gulikoža kulaka. Udružimo se sa hrabrim razbojničkim svetom, tim jedinim istinskim revolucionarom u Rusiji.

26. Ujediniti taj svet u jednu nepobedivu, sverušilačku silu – u tome je sva naša organizacija, sva zavera, sav zadatak.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Sergej Nečajev
Katehizam revolucionara
1871

<http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/nechaev.htm>

Naslov originala: Катехизис революционера Prevod: Mile od Umu, maj 2012, kkusiusk.com

anarhisticka-biblioteka.net